

Royking og tess skaðaárin

Oddagrein

VIÐ jøvnum millumbilum verða tær umrøddar - tvær av samfelagssjúkrunum nr. 1 í sokallaðu vælferðar-samfeløgnum í vesturheiminum - royking og rúsdrekkamisnýtsla. Spurningurin um heilsuskaðan, ið stendst av royking verður tó sjáldan umrøddur her heima hjá okkum, men vit frætta í fjølmiðlunum, hvussu tey í øðrum londum royna at fyrirbyggja skaðiliga árinum av royking so og so.

NÚ um dagarnar hoyrdu vit, hvussu langt norðmenn eru komnir, tá tað snýr seg um at minka um ella heilt banna royking. Her er talan um at banna royking á almennum plássum osfr. Vit hava annars leingi vítað, at í ávísium londum eitt nú USA verður nógv gjørt burtur úr at seta forboð móti royking á flestu almennum stovnum og plássum.

TAÐ at roykja og skaðin, ið kann standast av tí, er sjálvandi fyrst og fremst ábyrgdin hjá hvørjum einstøkum. Men granskingin av, hvussu royking kann vera øðrum, sum als ikki roykja, til ampa og skaða, hevur víst, at vandi er eisini fyrri onnur, sum als ikki roykja, eru tey í einum roykumhvørvi. Tí koma m.a. tey mongu bannini móti royking á almennum plássum.

MEN umframt at áseta hesi mongu forboð so er sanniliga eisini tørvur á upplýsing til tey, sum roykja og her hugsa vit ikki minst um skaðiliga árin ið royking kann hava á óføddu børnini, tá móðurin roykir, meðan hon er við barn. Herfyri varð kunn-gjörd kanning í Danmark, sum vísir, at nógvir at teimum skaðum, sum børn seinni fáa, eitt nú at tey verða trong, stava frá tíðini í móðurlívi, tá mamman roykti. Hetta er so avgjørt eitt evni, sum átti at verið meira umrøtt her heima og vóna vit, at so verður í framtíðini.

Sosialurinn

Viðmerking

Lógir valdast

Hatta kjakið um skrásett parlag millum samkynt í sjónvarpinum týskvöldið kundi verið heilt forvitnisligt, men fór av sporum, tá sjónvarpsmaðurin fór at fregnast, hvat fólk «á got-uni» hildu um spurningin.

Pensionistar, onkur bak-arajómfrú, alt fólk úttan víðari sjónarring - tó eini skúlagentu sýntist at glógv a eitt sindur í - nevndi nakað sum líkist tollyndi. Hvi vendi maðurin sær ikki til fólk við eitt sindur víðar í sjónarringi - Maritu Petersen t.d.; hon skaffaði okk-um umsiðir fria rúsdrekka-sølu, so vit nú opið og ær-liga kunnu fara at keypa okkum eina flösku av vini ella spiritus.

Í kjakinum varð leitað aftur í Móselógina!!

Vanligt er at lógir so við og við, sum samfelagið mennist og broytist, verða endurskodaðar og endur-nýggjaðar, og um Móselóg-ina kann ikki sigast annað enn, at hon er ein burtur-oldda, ósviliserað og i mongum foru ein bar-

barisk lóg, ikki minst í sam-skifti kynjana millum. Tó eru har hentar, og fyri ta tíð-ina goðar livireglur, eitt nú um reinføri. Har stendur t.d. í 5. Mósebók 23.11., at tá tú skalt hjálpa tær sjálv-um, far tá út um tjaldstað-in, tak ein spaða við tær, og grava tað niður, tú letur frá tær. Hentar reglur hjá ein-um beduinfolki, sum reik-aði um á oyðisondum við sínum seyðafylgum og ka-melum. Lagt varð afturat, at ein skuldi hava vápn við - heilt vandaleyst var ikki at fara út um leguna á náttar-tíð. Men í dag!!! Her sita menn í ramasta álvara og

visa til Móselógina.

Í Nýggja Testamenti vantar greiðleiki; skriftorð-ini eru ósambærleg. Av tí sama vita vit so lítið um Jesus. Hann sýnist at hava havt eitt rúmligt sinnalag, sjálvt um hann brúkti mál-sins verstu ókvæmisorð, tá hann bresti saman við fari-searar (mundi hann ikki vera eitt vanligt menniskja kortini?) Paulus afturimóti, sum hvørki hevði sæð ella hoyrt Jesus, men uppfann tað mesta sjálvur, og mest ferðaðist um og fanst at, var fongdur við tatiðar for-dóm-um. Hansara lítilsvirðing av kvinnuni, sigur Hartvig Frisch í síni mentunarsøgu, hevur ligið sum ein skuggi yvir lívið hjá kvinnunum líka upp at okkara døgum. Og tá tað kemur til sam-kynt, tekur hann tráðin upp frá Gamla Testamenti.

Átrúin ella gudsdyrk-an-in í fornkirkjuni var ikki tann sama sum í dag. Fólk-ið trúði, at tímin tá Harrin kom aftur, var tilstundandi. Hann kom ikki, og síðan hevur kirkjan fært fram

ymisar «sjóforklárings», undanfærslufrágreiðingar.

Hesa miðaldar heims-mynd, kirkjan heldur fram, við undrum og miraklum og jómfruføðing, kunnu hugsandi fólk als ikki góð-taka; henni undir lið trókar ein onnur heimsmynd á, ein heimsmynd, ið styðjar seg á natúr vitskapligar royndir.

Fyrr liðu leysingabørn stóran órætt, og kirkjan gekk undan við sínum for-dómum. Nú, ið nógvir ung fólk gifta seg ikki, loysir hes-in moralspurningur seg av sær sjálvum - øll eru leys-ingabørn. Soleiðis er tað við síðunum, ella rættari síð-menningini. Tey ungu lata seg ikki kúga.

Eina ferð eg tosaði við ein mann um gudfrøðiligar spurningar - hann var prestlærður, men virkaði ikki sum prestur - hann helt, at líkt var til, at menn-iskjuni kunnu ikki liva utt-an onkra religiön og kristin-dómurin er væl nýtiligur - men við varsemi.

Janus Kamban

Lesarabrev

Ikki synd at vera samkynt

Peter O. K. Olofson, sóknar-prestur í Fuglafirði, skrivar 6. desember lesarabrev í Sosialinum, har hann legg-ur fram, at tað ber til at for-døma samkynt fyr í teirra gerðir, tí tær eru synd.

Hetta er ikki rætt, harra

sóknarprestur. Tað er ikki synd at fremja samkyntar gerðir.

Líka so nógvir, sum Gud hevur skapað teg og konu tína í sínum bilæti, líka so væl hevur hann skapað okkum samkyntu í sínum

bilæti. Vit eru fødd soleið-is, sum vit eru - og tað er okkara náttúra at liva sum samkynt og fremja sam-kyntar gerðir.

Vit eru umleið 5%-10% av fólkinum. Skuldu vit ver-ið fødd meira syndafull enn

onnur?

Nei, harra sóknarprestur! Ein freistast til at taka fram orðini: «Dømi ikki, og tit sjálvi skulu verða dømd».

Samkyntur

Selasára. Vinnarin í 1. umfari í kappingini um Selasáru gjørdist S. fl. í Leirvikar Skúla. Her hava vit fittu og óføru manningina.